

образований оставались неопределенными и нестабильными. Международно-политическая ситуация накануне Первой мировой войны характеризовалась несколькими факторами: 1) многополярность – мир фактически был разделен между центрами силы, которыми являлись европейские империи и США; 2) экспансионистский характер внешней политики великих держав, что вполне отвечает имперской логике и обуславливает определяющую роль военного потенциала и стремление к его постоянному повышению; 3) отсутствие действенных механизмов регулирования международных отношений, особенно в сфере безопасности. Отсутствие дееспособных международных институтов и инструментов – наднациональных структур, которые регулировали бы отношения между государствами – стало одной из основных проблем и соответственно предпосылок начала Первой мировой войны.

Ключевые слова: Первая мировая война, геополитика, империализм, многополярность.

* * *

УДК 327(477):[(470)+(571)+(73)+(5)]

Пронь Т. М.

доктор історичних наук, доцент, професор кафедри
всесвітньої історії, Чорноморський державний
університет ім. Петра Могили
(Україна, Миколаїв), wh.story105@gmail.com;

Пронь С. В.

доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри
всесвітньої історії, Чорноморський державний
університет ім. Петра Могили
(Україна, Миколаїв), wh.story105@gmail.com

Зовнішньополітичні інтереси США і Росії в сучасній Азії або українська складова російського повернення на “Великий Схід”

Автори, аналізуючи зовнішню політику і дипломатію США та Росії на Великому Сході, пояснюють її аргументують наявність “української складової” у цьому процесі.

Ключові слова: Великий Схід, Росія, США, сфери впливу, Україна, ланцюгова реакція.

Ні для кого не буде новиною, що до найкрупнішої частини світу – Азії входять 47 держав [1, с. 102–181], але ніде не зустрічається таких контрастів територіального, економічного, соціального, географічного, екологічного, промислового, демографічного спрямувань як в сьогоденній Азії. В цій частині знаходяться й величезні за територією та населенням країни – Китай, Індія, Індонезія; й держави-карлики – Бруней, Східний Тимор, Катар; й багаті нафтові володарі – Саудівська Аравія, Кувейт, Об'єднані Арабські Емірати, Ірак; й нові розвинуті індустріальні країни – Японія, Південна Корея, Сінгапур, Тайвань, Ізраїль, Туреччина; й держави низького соціально-економічного розвитку – Афганістан, М'янма, Камбоджа, Непал; й країни пострадянського простору – Грузія, Казахстан, Азербайджан, Вірменія, Киргизстан, Таджикистан, Узбекистан.

Тобто, Азію можна назвати своєрідною моделлю світу і, як що, скажімо, в Китаї “побралися” капіталізм і соціалізм [2, с. 158–159], а Туреччина – це європеїзована мусульманська країна, що об'єднує “традиційні культури як Сходу, так і Заходу” [3, с. 669], то найбільша країна світу Росія, яку авторипопулярної енциклопедії “Держави та народи” (Санкт-Петербург, 1997) відносять виключно до Азії [4, с. 236], “завжди щось запозичувала у Європи. Навіть марксизм”, бо це, за переконанням академіка Російської академії суспільних наук А.М. Хазанова, “російська традиція – прокладаючи Європу, переймати у неї” [5, с. 70].

Щодо історіографії проблеми, автори статті віддають належне дослідженням російських (А.Д. Богатуров, В.І. Денісов, А.В. Торкунов, М.Ю. Панченко, В.М. Панін, В.В. Наумкін, Д.Б. Малишева, С.Д. Кавтаразде...), американських та європейських вчених (Дж. Ікенберрі, К. Холсті, Ч. Кеглі, Г. Раймонда, Н. Орена, В. Фарнхем, Ф. Закарія...); стосовно нарбок українських науковців-істориків, політологів, міжнародників, то вони, на жаль, на сьогоденний момент достатньо нечисельні, загальнороздумові та обережні. Саме в цьому й полягають актуальність і новизна представленої публікації.

Починаючи з кінця ХІХ – початку ХХ століть Азія завжди була пріоритетним напрямком зовнішньої політики як США, так і Росії. З крахом СРСР 25 грудня 1991 року Сполучені Штати Америки, за сукупністю складових національної могутності (економічних, науково-технічних, фінансових, військових, природно-географічних та інших), залишалися провідним центром сили у світовій політиці; Росія ж, навпаки, опинилася просторово “відстороненою” від Західної та Центральної Європи, Близького і Середнього Сходу, Південної Азії, “втратила безпосередній вихід на кордоні багатьох країн цих регіонів” [6, с. 714].

Російський дослідник, автор достатньо популярної серед наукових політично-історичних кіл книги (рос. мовою) “Восточная политика Владимира Путина” С.Г. Лузянін стверджує, що на Сході можливості врегулювання конфліктів як на етнічному, так і на конфесіональному рівнях постійно звужуються та для їх подолання вже недостатньо методів і ресурсів 1990–х років. На його думку, США сьогодні грають роль “ризикової світової пожежної команди, яка намагається гасити все нові та нові конфлікти... Можливо, що одна з причин такої поведінки пояснюється “комплексом переможця”, набутому США в результаті “холодної війни” [7, с. 7–8]. Зрозуміло, що в системі міжнародних відносин “Захід-Схід” наявність конфліктного потенціалу не є домінуючим чинником, але з кожним роком його роль і вага посилюються [8, с. 11–13].

Зауважимо, що із руйнуванням біполярної моделі світу (США...– СРСР...) та в умовах формування нових центрів сили (а їх, принаймні, “вимальовується” три – США, Західна Європа, далекосхідний), можливо, російське керівництво поставило за стратегічну мету будь-якою ціною (з використанням економічних, природних, енергетичних, географічних, військових, політичних...важелів) перетворити (або повернути) Росію в окремий світовий центр сили? (хоча, при будь-якій ситуації, РФ буде входити до “далекосхідного центру”). Цей варіант може бути втілений лише реставруючи СРСР у вигляді Співдружності Незалежних Держав (далі – СНД), створеної зразу ж після “саморозпаду” Радянського Союзу 8 грудня 1991 року [9, с. 98].

Сьогодні СНД існує у “напівурізаному” вигляді – Росія, Казахстан, Узбекистан, Таджикистан, Киргизія, Вірменія, Білорусь (відокремилися Україна, Грузія, Молдова).

Але при чому так звана “українська складова” до повернення Росії на “Великий Схід”?

По-перше, пріоритетним напрямком для В.Путіна залишається СНД, а неучасть трійці (Грузія – Україна – Молдова) у цьому проєкті де-факто з 2006 р., створює відповідний альтернативний Росії варіант [10, с. 21–22].

По-друге, після 2004 р. корегуються країнові пріоритети в політиці Російської Федерації. У неофіційному “рейтингу” держав, відносини з якими мають для Кремля принципове політичне, економічне, військове значення, фігурують: Китай, **Казахстан**, Індія, Туреччина, **Вірменія**, **Узбекистан**, Азербайджан, **Киргизія**, **Таджикистан**, В’єтнам, Алжир, Сирія, Південна Корея, Індонезія, Малайзія, Пакистан, Монголія, Іран, КНДР [11, с. 77–79] (зверніть увагу, п’ять країн, виділених авторами, входять до складу Співдружності).

По-третє, російській політиці та дипломатії “заважають” дві організації, в яких Україна приймає активну участь. Це ГУАМ (створена у жовтні 1997 р.: Грузія, Україна, Азербайджан, Молдова. З 1999 до 2005 рр. входив також Узбекистан – ГУУАМ) і СДВ (Співдружність демократичного вибору – сформована у грудні 2005 р. в Києві; засновниками виступили Україна, Грузія, крім них, до складу входили Молдова, Латвія, Литва, Естонія, Польща, Словенія, Македонія, Румунія).

По-четверте, й ГУАМ, й СДВ фактично протистояли двом організаціям – ДКБ (або ОДКБ) – (Договір про колективну безпеку, Організація Договору про колективну безпеку; створена 15 травня 1992 р.; зареєстрована 1 листопада 1995 р. у Секретаріаті ООН; 7 жовтня 2002 р. підписаний Статут ОДКБ) та ЄЕС (Євразійське економічне співробітництво, договір був укладений 10 жовтня 2000 р.), в яких вирішальну роль грала Росія.

По-п’яте, плани вступу України та Грузії до Європейського Союзу і НАТО серйозно бентежать і непокоять Російську Федерацію, яка й сама не проти власного входження до цих структур, але чому Україна “поперед батька у пекло...?” Знову постає статус “молодшого брата”...

По-шосте, зовнішньополітична діяльність України, особливо 2005–2009 років, була відповідним викликом для Росії, враховуючи участь і зацікавленість у цій ситуації як США, так й ЄС в якості провідних світових акторів.

По-сьоме, не варто забувати про дипломатичний прорив України на початку 1990–х – 2000–х роках у тому числі на азіатському напрямку: були вставлені дипломатичні відносини з Бангладеш, В’єтнамом, Ізраїлем, Іраном, Йорданією, Казахстаном, Китаєм, Киргизстаном, Об’єднаними Арабськими Еміратами, Пакистаном, Сирією, Таджикистаном, Туркменістаном, Узбекистаном [12, с. 26–39].

Як впливає Україна на зіткнення інтересів і зацікавленості США та Росії відносно Азії? Щодо Сполучених Штатів Америки, то тут доволі просто й зрозуміло: ніяк! Азіатська доктрина й політика США післявоєнного періоду настільки продумана, міцна, загартована, випробувана часом й гнучка, то навряд чи “маленька” Україна будь-яким чином або боком вплине на сучасний “азіатський напрямок” США. Разом з тим, у американських керманів мають сподівання, що Україна може виступити своєрідним “розгойдувачем”

російсько-азіатських взаємин, бо вона, в силу географічного розташування, **по-перше**, є мостом між Європою та Азією; **по-друге**, це традиційно достатньо міцні українські зносини з впливовими азіатськими світовими акторами – Китаєм, Японією, Туреччиною... А це вже безпосередньо зачіпає інтереси Російської Федерації. Допитливий Читач зразу скаже: “Факти!”. Будь ласка. Як відреагувала Туреччина на російську анексію Криму весною 2014 року? Де факто – негативно, але це ще далеко не “останнє слово” Стамбула...

Візьмемо, для прикладу, китайсько-українські відносини, коріння яких сягають до часів Київської Русі, територією котрої проходив славнозвісний Великий Шовковий шлях з міста Чанань – столиці Західної Хань через Памір, Центральну та Західну Азію до Східного Середземномор’я [13, с. 17–18]. Існують здогадки, що доставлені до Київської Русі періоду середньовіччя “хіновські стріли”, ймовірно, мали китайське походження; трохи пізніше в українській мові з’являється назва “китайка” (шовкова червона хустина), китайське коріння якої не викликає сумніву [14]. А духовна місія до Пекіна вихованця Києво-Могилянської академії архимандрита Іларіона (Могилського) 1667–1717 рр.; утворення українських етнічних поселень 1918–1919 рр. біля Харбіну; а той факт, що у буремні 1939–ті роки небо Китаю від фашистської японської навали захищали й українські льотчики – двічі Герой Радянського Союзу Степан Супрун із Сумщини, Григорій Кулішенко з Черкас, що став Національним героєм Китаю під ім’ям Кулі-шен.

З 1950–х до 1997–го років вищі навчальні заклади України підготували для КНР понад 1000 спеціалістів різних галузей виробництва [15, с. 2]. Наприкінці 1990–х – на початку 2000–х років між Україною та КНР було укладено понад 80 двосторонніх (міждержавних, міжурядових, міжвідомчих, міжрегіональних) угод та інших документів, які в цілому забезпечують і задовольняють потреби українсько-китайського співробітництва [16, с. 120]. У 2012 р. товарообіг між Україною й КНР досяг 10 млрд. доларів, у 2015 році очікується зростання до 20 млрд. [17, с. 45].

Лі Цзиго, заступник директора Департаменту досліджень Євразії та ШОС Китайського інституту міжнародних проблем, виступаючи з доповіддю на Міжнародній науково-практичній експертній конференції 28 травня 2013 р. у Києві підкреслив (рос. мовою): “Если конкретно о факторах Украины и Китая, то Украина – самая большая страна в Европе (Россия считается евроазиатской страной), имеет важный географический и геополитический статус в континенте Евро-Азии. Она является мостом, соединяющим Европу с Азией, имеет огромный потенциал развития” [18, с. 32].

Гадаємо, цілком зрозуміло, що несе й значить “українська складова” повернення Росії на “Великий Схід”.

Готіли б лише застерегти великодержавних російських політиків та їх слухняних прибічників (окремих дипломатів, військових, держслужбовців, діячів культури і мистецтва): “кримський сценарій” та методи “кадірівсько-російських” визволителів Донбасу і Луганська весни-літа 2014 р. можуть обернутися для

самої Росії прямою ланцюговою територіальною реакцією з боку США, Німеччини, Китаю, Норвегії, Фінляндії, Японії...

Щодо, наприклад, територіальних претензій Китаю до Росії, то офіційно вони становлять біля 33 тисяч км² [19, с. 214], а неофіційно – що було висловлено 10 липня 1964 р. великим і шанованим до сьогодні в КНР Мао Цзедуну – 1,5 млн. км² [20, с. 474–475]. Є над чим замислитись?

Нехай могутня Росія, рівно як і США, підкорюють та “ділять” Великий Схід, але навіщо це робити методами Бату–хана (Батия) [нагадуємо, що у 1240 р. монголи завоювали Київ, Волинь, Поділля, Галич; у 1241 р. війська Бату вторглися у Південну Польщу, Чехію, Сілезію, Угорщину, а передові загони дійшли до Адріатики] [21, с. 191]? Не варто! Врешті–решт, він та його імперія погано закінчили...

Список використаних джерел

1. Новый универсальный справочник стран и народов мира / Сост. Стадник А.Г. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 380 с.
2. Современный Китай/ Ванесса Лайд Уиткомб, Майкл Бенсон; пер. с англ. И.В. Павловой. – М.: Астель, 2006. – 318 с.
3. Кинросс Лорд. Расцвет и упадок Османской империи / пер. с англ. М.Пальникова. – А.: КРОН–ПРЕСС, 1999. – 696 с.
4. Страны и народы. Популярная энциклопедия. Сост. М.Куреная. – Санкт–Петербург: Дельта, 1997. – 352 с.
5. Хазанов А.М. Восток глазами востоковеда: Часть вторая. – М.: Изд–во “Немькин&Шулек Ко”, 2000. – 120 с.
6. Современные международные отношения и мировая политика: учебник / А.В. Торкунов, МГИМО МИД России. – М.: Просвещение, 2005. – 990 с.
7. Лузянин С.Г. Восточная политика Владимира Путина. Возвращение России на “Большой Восток” (2004–2008 гг.) / С.Г. Лузянин. – М.: АСТ: Восток – Запад, 2007. – 447 с.
8. Воскресенский А.Д. “Большая Восточная Азия”. Мировая политика и энергетическая безопасность. – М.: ЛЕНАНД, 2006. – 128 с.
9. Кулінич М.А., Руденко Г.М. Стислий український дипломатичний довідник, навчальний посібник. – К.: Дипломатична академія при МЗС України, 2006. – 376 с.
10. Кавтарадзе С.Д. Этнополитические конфликты на постсоветском пространстве / С.Д. Кавтарадзе. – М.: Экзамен, 2005. – 223 с.
11. Морозов С.С. Дипломатия В.В. Путина. – СПб.: Измайловский, 2004. – 256 с.
12. Литвин В.М. Зовнішня політика України: 1990–2000 // Віче. – 2000. – № 12 (105). – С. 13–45.
13. Величко В.В. З часів Великого Шовкового Шляху / В.В. Величко // Політика і час. – 2002. – № 2. – С. 16–28.
14. Литвин В.М. Україна і Китай в історичних зв'язках / В.Литвин// Голос України. – 2004. – 20 березня.
15. МэйЧжаоюн. О китайско–украинских отношениях / МэйЧжаоюн. – К.: Знання, 1999. – С. 2–6.
16. Пронь С.В. Китай: зовнішня політика і дипломатія у другій половині ХХ століття: монографія/ Сергій Вікторович Пронь. – Миколаїв: Іліон, 2012. – 148 с.
17. Лян Цян. Китайско–украинские отношения стратегического партнерства и евро–азиатская стратегия Китая // Материалы Международной научно–практической экспертной конференции. – К.: Дипломатическая академия при МИД Украины, 2013. – С. 45–48.
18. ЛиДзыго. Новый этап развития китайско–украинских отношений – формирование отношений стратегического партнерства // Материалы Международной научно–практической экспертной конференции. – К.: Дипломатическая академия при МИД Украины, 2013. – С.31–34.
19. Дипломатический словарь. – М.: “Наука”, 1986. – Т. III. – 752 с.
20. Тихвинский С.Л. Век стремительных перемен / С.А. Тихвинский. – М.: Наука, 2005. – 541 с.
21. Всесвітня історія: Навч. посібник / Б.М. Гончар, М.Ю. Козицький, В.М. Мордвінцев, А.Г. Слюсаренко. – 3–те вид. – К.: Знання, 2007. – 694 с.

References

1. Novyj universal'nyj spravocnik stran i narodov mira / Sost. Stadnik A.G. – Rostov n/D: Feniks, 2006. – 380 s.
2. Sovremennij Kitaj / Vanessa Lajd Uitkomb, Majkl Benson; per. s angl. I.V. Pavlovoj. – M.: Astel', 2006. – 318 s.
3. Kinross Lord. Rascvet i upadok Osmanskoj imperii / per. s angl. M.Pal'nikova. – A.: KRON–PRESS, 1999. – 696 s.
4. Strany i narody. Populjarnaja jenciklopedija. Sost. M.Kurenaja. – Sankt–Peterburg: Del'ta, 1997. – 352 s.
5. Hazanov A.M. Vostok glazami vostokoveda: Chast' vtoraja. – M.: Izd–vo “Nemykin & Shulek Ko”, 2000. – 120 s.
6. Sovremennye mezhdunarodnye otnoshenija i mirovaja politika: uchebnik / A.V. Torkunov, MGIMO MID Rossii. – M.: Prosveshhenie, 2005. – 990 s.
7. Luzjanin S.G. Vostochnaja politika Vladimira Putina. Vozvrashhenie Rossii na “Bol'shoj Vostok” (2004–2008 gg.) / S.G. Luzjanin. – M.: AST: Vostok – Zapad, 2007. – 447 s.
8. Voskresenskij A.D. “Bol'shaja Vostochnaja Azija”. Mirovaja politika i jenergeticheskaja bezopasnost'. – M.: LENAND, 2006. – 128 s.
9. Kulynych M.A., Rudenko G.M. Styslyj ukrai'ns'kyj dyplomanychnyj dovidnyk, navchal'nyj posibnyk. – K.: Dyplomatychna akademija pry MZS Ukrai'ny, 2006. – 376 s.
10. Kavtaradze S.D. Jetnopoliticheskie konflikty na postsovetskom prostranstve / S.D. Kavtaradze. – M.: Jezzamen, 2005. – 223 s.
11. Morozov S.S. Diplomacija V.V. Putina. – SPb.: Izmajlovskij, 2004. – 256 s.
12. Lytvyn V.M. Zovnishnja polityka Ukrai'ny: 1990–2000 // Viche. – 2000. – № 12 (105). – S.13–45.
13. Velychko V.V. Z chasiv Velykogo Shovkovogo Shljahu / V.V. Velychko // Polityka i chas. – 2002. – № 2. – S.16–28.
14. Lytvyn V.M. Ukrai'na i Kytaj v istorychnyh zv'jazkah / V.Lytvyn // Golos Ukrai'ny. – 2004. – 20 bereznja.
15. Mjej Chzhaozhun. O kitajsko–ukrainskih otnoshenijah / Mjej Chzhaozhun. – K.: Znannja, 1999. – S.2–6.
16. Pron' S.V. Kytaj: zovnishnja polityka i dyplomacija u drugij polovyni XX stolittja: monografija / Serhij Viktorovych Pron'. – Mykolai'v: Iliion, 2012. – 148 s.
17. Ljan Cjan. Kitajsko–ukrainskie otnoshenija strategicheskogo partnerstva i evro–azijskaja strategija Kitaja // Materialy Mezhdunarodnoj nauchno–prakticheskoy jekspertnoj konferencii. – K.: Diplomacheskaja akademija pri MID Ukrainy, 2013. – S.45–48.
18. Li Dzygo. Novyj jetap razvitija kitajsko–ukrainskih otnoshenij – formirovanie otnoshenij strategicheskogo partnerstva // Materialy Mezhdunarodnoj nauchno–prakticheskoy jekspertnoj konferencii. – K.: Diplomacheskaja akademija pri MID Ukrainy, 2013. – S.31–34.
19. Diplomacheskij slovar'. – M.: “Nauka”, 1986. – T. III. – 752 s.
20. Tihvinskij S.L. Vek stremitel'nyh peremen / S.A. Tihvinskij. – M.: Nauka, 2005. – 541 s.
21. Vsesvitnja istorija: Navch. posibnyk / B.M. Gonchar, M.Ju. Kozyc'kyj, V.M. Mordvincev, A.G. Sljusarenko. – 3–tje vyd. – K.: Znannja, 2007. – 694 s.

Pron T. M., doctor of historical sciences, professor of the Department world history, the Black Sea State University P.Mogily (Ukraine, Nikolaev), wh.story105@gmail.com;

Pron S. V., doctor of historical sciences, professor, head of the Department of world history, the Black Sea State University P.Mogily (Ukraine, Nikolaev), wh.story105@gmail.com

Foreign policy interests of the United States and Russia in the contemporary Asian or Russian Ukrainian component of the return on the “Grand East”

The authors, analyzing the foreign policy and diplomacy, the United States and Russia in the Big East, explain and argue the existence of “Ukrainian component” in this process.

Keywords: Big East, Russia, United States, spheres of influence, Ukraine, the chain reaction.

Пронь Т. М., доктор исторических наук, доцент, профессор кафедры всемирной истории, Черноморский государственный университет им. Петра Могилы (Украина, Николаев), wh.story105@gmail.com;
Пронь С. В., доктор исторических наук, профессор, заведующий кафедрой всемирной истории, Черноморский государственный университет им. Петра Могилы (Украина, Николаев), wh.story105@gmail.com

Внешнеполитические интересы США и России в современной Азии или украинская составляющая российского возвращения на “Великий Восток”

Авторы, анализируя внешнюю политику и дипломатию США и России на Большом Востоке, объясняют и аргументируют наличие “украинской составляющей” в этом процессе.

Ключевые слова: Большой Восток, Россия, США, сферы влияния, Украина, цепная реакция.

* * *

УДК 327.82

Дужа І. А.
аспірант, ДУ “Інститут всесвітньої історії НАН України”
(Україна, Київ), kitne_box@ukr.net

США В ПРОЦЕСАХ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ПСА

Розглядається специфіка співробітництва США та країн Східної Азії у постбіполярний період. Характеризуються основні рівні взаємодії Сполучених Штатів з акторами АТР в межах АТЕС, субрегіональних інтеграційних міждержавних груп, двосторонніх міждержавних відносин. Особливу увагу приділено стратегії США щодо збереження контролю над регіональною ситуацією у сфері безпеки, розширення військової присутності. Обґрунтовується теза про те, що розвиток інтеграційних тенденцій в ПСА відповідає інтересам США в довготривалій перспективі. Висвітлюються економічні аспекти взаємодії з АТР, зокрема, щодо організації зони вільної торгівлі й покращення інвестиційного клімату. Констатується перегляд зовнішньої політики США щодо АТР з приходом до влади нової адміністрації Б.Обами. Одним із пріоритетних аспектів стратегії США в АТР є участь у регіональних форумах та конференціях. Розкривається зміст нових проєктів США щодо поглиблення економічної інтеграції регіону та посилення колективної безпеки.

Ключові слова: США, АТР, інтеграція, безпека, зовнішня політика, геополітика.

Після завершення “холодної війни” міжнародна система вступила в період динамічних змін, які супроводжувалися і визначалися стрімким прискоренням процесів глобалізації та інтеграції. Змінився баланс влади між великими державами. На зміну ідеологічному і військово–політичному протистоянню прийшла нова розстановка сил і нові проблеми у сфері безпеки. Світ став більш прагматичним, відносини між країнами і регіонами набули нових форм і значень. На світову авансцену виходять нові актори – регіональні економічні центри. Так, у ХХІ ст. саме Східна Азія стала найбільш динамічним регіоном, рушійною силою світової економіки. Її економічний підйом невіддільно пов’язаний і з світовою політикою, оскільки саме він став передумовою для зростання інтересу до АТР глобальних світових лідерів, зокрема і США.

За роки правління республіканської адміністрації, США частково втратили домінуючі позиції у Східній Азії через переорієнтацію на близькосхідний регіон. За цей період ситуація в Азійсько–тихоокеанському регіоні змінилася. Завдяки трансформації національних економічних систем, було досягнуто небувалого виробничого прориву, що сформувало нове конкурентне середовище. Після очевидних невдач у антитерористичній кампанії, США вирішили повернутись до традиційного для себе напрямку зовнішньополітичної стратегії – торгово–економічної

кооперації з країнами південно–східної Азії та Океанії (АТР). Ще під час передвиборчих перегонів чинний президент США Б.Обама наголошував на необхідності закріпитися США у АТР. На нашу думку, така стратегія є виправданою, оскільки вона має ключове значення не тільки для забезпечення національних інтересів США і регіональної та глобальної безпеки АТР, але також і для визначення характеру і структури нового світового порядку.

На сьогоднішній день регіон АТР ще повністю не пройшов стадію інтеграції, тому для США залишається деякий простір для маневру. На відміну від Західної Європи в регіоні досі відсутня міждержавна структура типу Європейського союзу (ЄС). На думку американського політолога Дока Барнета, головне, на що можуть спиратися Сполучені Штати у своїй політиці в ПСА, – це “регіоналізм”. Йому дослідник надає виняткового значення. Він вбачає найбільш прийнятною для США роботу в рамках ефективних програм співпраці через АСЕАН та іншими азійськими регіональними об’єднань. За його словами, для обох сторін це дозволить досягти більшої політичної стабільності, економічного зростання і соціальної рівності, зменшити головну небезпеку внутрішньої відірваної діяльності, а також небезпеку зовнішнього втручання і погроз [1]. Традиційно, Вашингтон був схильний підтримувати розвиток інтеграційних тенденцій в АТР в тих аспектах, які відповідають інтересам США і вписуються в загальноімперіалістичну стратегію в цілому. В якості одного з першочергових завдань політики США у біполярний період було зміцнення “некомуністичного” ядра в Південно–Східній Азії в плані їх протистояння з соціалізмом як з соціально–економічною та ідеологічною системою.

Згодом зацікавленість США в АТР підвищилася у зв’язку з прийняттям нової ядерної стратегії, спрямованої на досягнення військової переваги і зміни стратегічного балансу сил у світі на свою користь, зокрема на підтримку свого переважного впливу у всій акваторії Індійського океану “Південно–Східна Азія була оголошена зоною “життєво важливих інтересів” США, якій відводилася роль сполучної ланки в американській оборонній системі, що тягнеться з північного сходу – від Японії, Південної Кореї і Гуаму – на Північний Захід – до острова Дієго – Гарсія. Наприклад, під час правління адміністрації Картера основою політики США в Південно–Східній Азії відповідно до “Тихоокеанської доктрини” був курс на відновлення і розширення військової присутності Вашингтона в даному регіоні. Ці тенденції в американській зовнішній політиці ще більше посилювалися з приходом до влади республіканської адміністрації Рейгана.

У другій половині 1980–х рр. США вперше висувають пропозицію узгодженого розвитку регіону через багатосторонні переговори. Вони започаткували ініціативу створення регіонального форуму для сприяння економічному співробітництву в Тихоокеанському регіоні. Це було новим кроком для посилення присутності США у бажаному для них середовищі. Проєкт, що обговорювався, передбачав створення Американсько–східноазійської консультативної групи за принципом “великої сімки”. У 1988–1989 рр.